

9. Krutsevich T. Y. Teoriya i metodika fizichnogo vihovannya: u 2-h t.: [pldruchnik dlya stud. VNZ] / za red. T. Y. Krutsevich: [per. z ros. L. Kozhevnikovoi]. – K: Olimpiyska literatura, 2012. – T. 2. – 368 s.
10. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту. – К., 2004. – 16 с.
11. Shyyan B. M. Teoriya i metodyka fizychnoho vykhovannya shkolyariv: navch. posib.: v 2 ch. Ch. 2 / B. M. Shyyan, I. O. Omel'yanenko. – Ternopil': Navchal'na knyha – Bohdan, 2012. – 304 s.
12. Olympic sport by 2020 // World floorball: The ultimate international floorball magazine, 2002. – № 1. – S. 29.
13. Eskelinen K. New official ball for World floorball Championships // Inncbandy magazin, 2006. – № 6. – S. 99.
14. Floorball. Explosive growth // Published by the Swedish Floorball Federation. Ljundbergs Tryckeri AB, Klippan. – 2002. – 15 s.

Бінецький Д.О.

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ ВИХОВАНOSTІ В МОЛОДШИХ ПІДЛІТКІВ ПРАГНЕННЯ ДО САМОСТІЙНОСТІ У ПРОЦЕСІ СПОРТИВНО-ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розкрито доцільність дослідження проблеми виховання в молодших підлітків загальноосвітніх навчальних закладів прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності на сучасному етапі реформування освіти в Україні, а також визначення критеріїв, показників та рівнів вихованості в молодших підлітків прагнення до самостійності у процесі занять спортивними іграми на основі аналізу останніх досліджень і публікацій з цієї проблеми. Виклад основного матеріалу ґрунтується на результатах попереднього теоретичного дослідження сутності поняття «прагнення молодших підлітків до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності». На основі визначених критеріїв та показників вихованості в молодших підлітків прагнення до самостійності у процесі спортивно-ігрової діяльності здійснено аналіз результатів констатувального етапу дослідження.

Ключові слова: прагнення до самостійності, критерії, показники, рівні, виховання самостійності, молодші підлітки, навчальна діяльність.

Д. О. Бинецький. Критерии, показатели и уровни воспитанности у младших подростков стремления к самостоятельности в процессе спортивно-игровой деятельности. В статье раскрыто целесообразность исследования проблемы воспитания у младших подростков общеобразовательных учебных заведений стремление к самостоятельности в процессе спортивно-игровой деятельности на современном этапе реформирования образования в Украине. Определены критерии, показатели и уровни воспитанности младших подростков в стремление к самостоятельности в процессе занятий спортивными играми на основе анализа последних исследований и публикаций по этой проблеме. Изложение основного материала основывается на результатах предыдущего теоретического исследования сущности понятия «стремление младших подростков к самостоятельности в процессе спортивно-игровой деятельности». На основе определенных критериев и показателей воспитанности у младших подростков стремление к самостоятельности в процессе спортивно-игровой деятельности осуществлен анализ результатов констатирующего этапа исследования.

Ключевые слова: стремление к самостоятельности, критерии, показатели, уровни, воспитание самостоятельности, младшие подростки, учебная деятельность.

D. O. Binetskyi. Criteria, indicators and educational levels of younger students striving for independence in the process of sports-and-play activity. The article examines the feasibility of studying the problem of education of younger students of secondary schools the desire for independence in the process of sports-game activity at the present stage of the reformation of education in Ukraine as well as the definition of criteria, indicators and levels of upbringing junior students desire for independence in the process of playing sports games based on an analysis of recent research and publications on this issue. The presentation of the main material is based on the results of the previous theoretical study of the essence of the concept of "the desire of younger students for independence in the process of sports and gaming activities". The analysis of the results of the qualifying phase of the study according to the indicators of cognitive, emotional-value and activity-practical criteria of education of younger students the desire for independence in the process of sports-game activity is carried out on the base of certain criteria and indicators of education of the younger students independence during sports and game activities. The level of education of 5-7 classes students the desire for independence in the process of sports games is determined. The peculiarities of the levels of education of 5-7 classes students the desire for independence in the process of sports games are highlighted. Comparative data of experimental and control classes of upbringing the junior teens aspiration to independence in the process of sports-game activity is based on the results of the qualifying stage of the experiment.

Keywords: aspiration to independence, criteria, indicators, levels, self-development, younger teens, educational activity, sports-game activity, experimental classes, control classes, definition, research, indicators, development, self-development, self-improvement, self-analysis, self-esteem, cognitive, emotional value, activity-practical, analysis, results, self-consciousness, system, higher, medium, low, degree, conformity, ideal, process, ability, motives.

Постановка проблеми. Сучасні умови і темпи розвитку Української держави вимагають від суспільства виховання активної, самостійної особистості, націленої на самовдосконалення та самореалізацію вродженого потенціалу. Реформаторські зміни в освітній системі України зумовлюють необхідність подальшого вдосконалення навчально-виховного

процесу в загальноосвітніх навчальних закладах, що невід'ємно від успішної самореалізації людини в будь-якій професії, вмотивованості учнівської молоді до саморозвитку та самовдосконалення. Істотний потенціал для реалізації цих завдань має спортивно-ігрова діяльність яка наряду забезпечення зміцнення здоров'я та всебічного фізичного розвитку учнівської молоді створює оптимальні умови виховання в них прагнення до самостійності в процесі занять спортивними іграми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що для успішного виховання в молодших підлітків прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності необхідною умовою є визначення критеріїв, показників та рівнів формування в учнів 57 класів загальноосвітніх навчальних закладів прагнення до самостійності в процесі занять спортивними іграми [4; 7; 8; 9; 10]. Вивчення існуючих наукових підходів щодо вікових особливостей виховання в молодших підлітків прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності дозволили встановити, що ігрова діяльність є важливою формою і специфічним засобом формування в молодших підлітків прагнення до самостійності; молодший підлітковий вік є сенситивним для виховання прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності. На формування в підлітків прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності значною мірою впливає рівень сформованості пізнавального, емоційно-ціннісного та мотиваційного компонентів самостійності особистості [1; 8; 11]. Відтак, важливого значення набуває проблема виховання в молодших підлітків прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності, тієї соціальної категорії та вікової групи, яка внаслідок її психологічних та соціальних особливостей найбільш сприятлива для формування прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності, на основі визначених критеріїв, показників та рівнів сформованості в учнів 5-7 класів прагнення до самостійності в процесі занять спортивними іграми.

Мета дослідження – визначити критерії, показники та рівні вихованості в молодших підлітків прагнення до самостійності у процесі спортивно-ігрової діяльності. Діагностика вихованості у молодших підлітків прагнення до самостійності у процесі спортивно-ігрової діяльності в експериментальних школах здійснювалася за допомогою визначених критеріїв та показників вихованості в учнів 5–7 класів прагнення до самостійності у процесі занять спортивними іграми. Результати теоретичного дослідження поняття «прагнення до самостійності в процесі занять спортивно-ігровою діяльністю», теоретичні підходи виховання самосвідомості А. Артюшенка [1], І. Беха [3], М. Боришевського [5], О. Власової [6], спираючись на дослідження В. Белоусової [2], яка розуміє критерій як ідеальний зразок, еталон, що визначає вищий, найдосконаліший рівень функціонування певної системи, порівняно з яким можна встановити ступінь відповідності і наближення його реального рівня до ідеалу, дали змогу визначити критерії та показники вихованості у старших підлітків інтересу до занять фізичною культурою: когнітивний, емоційно-ціннісний і діяльнісно-практичний (табл.1).

Таблиця 1

Критерії і показники вихованості прагнення до самостійності молодших підлітків в процесі спортивно-ігрової діяльності

Критерії	Показники вихованості
Когнітивний	Усвідомлення самостійності як важливої складової життєдіяльності; розуміння себе суб'єктом в процесі спортивно-ігрової діяльності; здатність до критичного та продуктивного мислення в процесі спортивно-ігрової діяльності
Емоційно-ціннісний	Позитивне ставлення до спортивно-ігрової діяльності; радісне переживання в процесі спортивно-ігрової діяльності; домінування внутрішніх мотивів фізичного вдосконалення в процесі занять спортивно-ігровою діяльністю.
Діяльнісно-практичний	Ігрові уміння і навички в процесі занять спортивними іграми; систематичність занять в спортивних секціях і фізкультурних гуртках спортивно-ігрової спрямованості; ініціативність та активність в процесі спортивно-ігрової діяльності

Когнітивний критерій вихованості у молодших підлітків прагнення до самостійності у процесі спортивно-ігрової діяльності визначався як активно-пізнавальна спрямованість молодших підлітків на самостійне засвоєння знань із техніки й тактики спортивних ігор. Він проявлявся в розумінні молодшими підлітками поняття самостійності як важливої складової життєдіяльності. Суб'єктивною складовою когнітивного критерію вихованості у молодших підлітків прагнення до самостійності у процесі спортивно-ігрової діяльності були їхні особисті переконання у корисності систематичних занять спортивними іграми для фізичного розвитку та зміцнення здоров'я. Вихованість цього критерію у молодших підлітків визначалася за такими показниками: усвідомлення самостійності як важливої складової життєдіяльності; розуміння себе суб'єктом в процесі спортивно-ігрової діяльності; здатність до критичного та продуктивного мислення в процесі спортивно-ігрової діяльності.

Емоційно-ціннісний критерій вихованості у молодших підлітків прагнення до самостійності у процесі спортивно-ігрової діяльності визначався за показниками здатності молодших підлітків усвідомлювати цінність самостійності в процесі занять спортивно-ігровою діяльністю. Вихованість у молодших підлітків цього критерію визначався за показниками: позитивне ставлення до спортивно-ігрової діяльності; радісне переживання в процесі спортивно-ігрової діяльності; домінування внутрішніх мотивів фізичного вдосконалення в процесі занять спортивно-ігровою діяльністю. Радісне переживання від занять спортивно-ігровою діяльністю молодших підлітків визначали за допомогою їхніх відповідей на запитання: «Чи отримуєте ви задоволення від занять спортивними іграми?». Мотиви занять спортивними іграми визначалися за результатами аналізу відповідей молодших підлітків у анкетах, де головними критеріями було виявлення у молодших підлітків мотивів фізичного вдосконалення в процесі занять спортивними іграми (бажання порухатися, мати гарну статуру тіла, розвивати фізичні якості) й виявлення мотивів, які не відносяться до таких (отримання гарної оцінки, можливість поспілкуватися з товаришами, уникнення неприємностей від учителя (тренера)).

Діяльнісно-практичний критерій вихованості у молодших підлітків прагнення до самостійності у процесі спортивно-ігрової діяльності визначався за показниками здатності до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності; уміння, навички та самостійність застосування різних форм занять спортивно-ігровою діяльністю. Вихованість цього критерію у молодших підлітків визначалася за такими показниками: здатність до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності; систематичність занять в спортивних секціях і фізкультурних гуртках спортивно-ігрової спрямованості; ініціативність та активність в процесі занять спортивними іграми.

Для визначення ініціативності та активності молодших підлітків в процесі занять спортивно-ігровою діяльністю бралися до уваги показники: наявність у молодших підлітків практичного досвіду спортивно-ігрової діяльності; систематичність занять у спортивних секціях і фізкультурних гуртках спортивно-ігрової спрямованості; участь у спортивно-масових заходах з ігрових видів спорту, які проводилися в школі; самостійні заняття спортивними іграми за спрощеними правилами.

З метою дослідження рівнів вихованості у молодших підлітків прагнення до самостійності в процесі занять спортивно-ігровою діяльністю за показниками когнітивного, емоційно-ціннісного та діяльнісно-практичного критеріїв, а також з'ясування чинників, що впливають на їх становлення та розвиток, нами був проведений другий етап констатувального експерименту.

Результати констатувального етапу експерименту з визначення рівнів вихованості у молодших підлітків прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності за показниками когнітивного критерію показано в таблиці 2.

Таблиця 2

Кількісні показники рівнів вихованості у молодших підлітків прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності за показниками когнітивного критерію на першому етапі експерименту, у %

Крите- рій	Показники	Класи	Рівні					
			високий		середній		низький	
			ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕК	КГ
Когнітивний	Усвідомлення самостійності як важливої складової життєдіяльності	5	20,0	20,2	26,5	26,6	53,5	53,2
		6–7	23,6	25,5	26,0	29,7	50,3	44,8
	розуміння себе суб'єктом в процесі спортивно-ігрової діяльності	5	11,5	12,2	24,9	22,8	63,6	65,0
		6–7	18,4	22,1	37,7	38,3	43,9	39,6
	здатність до критичного та продуктивного мислення в процесі спортивно-ігрової діяльності	5	12,9	11,8	20,0	23,1	67,1	65,1
		6–7	12,5	14,7	19,0	17,8	68,5	67,5
	У середньому	5	14,8	14,7	23,8	24,1	61,4	61,1
		6–7	18,1	20,8	27,6	28,6	54,2	50,6

Із результатів даної таблиці видно, що високий рівень вихованості у молодших підлітків 5 класів прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності за показниками когнітивного критерію зафіксовано в 14,8 % респондентів ЕГ і в 14,7 % КГ. Середній рівень мали 23,8 % учнів ЕГ і 24,1% КГ. Низький рівень зафіксовано у 61,4 % учнів ЕГ і 61,1 % учнів КГ. Високий рівень вихованості у молодших підлітків 6–7 класів прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності за показниками когнітивного критерію зафіксовано в 18,1 % респондентів ЕГ і в 20,8 % КГ. Середній рівень мали 27,6 % учнів ЕГ і 28,6 % КГ. Низький рівень зафіксовано у 54,2 % учнів ЕГ і в 50,6 % КГ.

Рівні вихованості у молодших підлітків прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності за показниками емоційно-ціннісного критерію на констатувальному етапі показано в таблиці 3. Із таблиці видно, що високий рівень вихованості у молодших підлітків 5 класів прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності за показниками емоційно-ціннісного критерію зафіксовано в 21,0 % респондентів ЕГ і в 20,2 % КГ. Середній рівень мали 35,4 % учнів ЕГ і 35,7 % КГ, низький рівень зафіксовано в 43,6 % учнів ЕГ і в 44,2 % КГ.

Таблиця 3

Кількісні показники рівнів вихованості у молодших підлітків прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності за показниками емоційно-ціннісного критерію, у %

Критерій	Показники	Класи	Рівні					
			високий		середній		низький	
			ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕК	КГ
Емоційно- ціннісний	Позитивне ставлення до спортивно-ігрової діяльності	5	25,4	22,8	48,7	56,7	25,9	20,9
		6–7	21,3	23,7	46,4	48,8	31,9	27,5
	Радісне переживання в процесі	5	24,6	19,5	34,0	27,8	41,4	52,7

спортивно-ігрової діяльності	6–7	21,3	17,8	34,7	28,4	44,0	53,8
Домінування внутрішніх мотивів фізичного вдосконалення в процесі занять спортивно-ігровою діяльністю	5	13,1	18,2	23,5	22,7	63,4	59,1
	6–7	17,1	15,4	19,5	21,4	60,3	63,2
У середньому	5	21,0	20,2	35,4	35,7	43,6	44,2
	6–7	19,9	19,0	33,5	32,9	45,4	48,1

Високий рівень вихованості в учнів 6–7 класів прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності за показниками емоційно-ціннісного критерію зафіксовано в 19,9 % респондентів ЕГ і в 19,0% КГ. Середній рівень мали 33,5 % учнів ЕГ і 32,9 % КГ. Низький рівень зафіксовано в 45,4 % учнів ЕГ і в 48,1 % КГ.

Рівні вихованості у молодших підлітків прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності за показниками діяльнісно-практичного критерію показано в таблиці 4. Із таблиці видно, що високий рівень вихованості у молодших підлітків 5 класів прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності за показниками діяльнісно-практичного критерію зафіксовано в 12,6 % респондентів ЕГ і в 14,4 % КГ.

Таблиця 4

Показники рівнів вихованості в молодших підлітків прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності за діяльнісно-практичним критерієм на констатувальному етапі експерименту, у %

Критерій	Показники	Класи	Рівні					
			високий		середній		низький	
			ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ
Діяльнісно-практичний	Ігрові уміння і навички в процесі занять спортивними іграми	5	10,6	11,4	39,0	38,5	50,4	50,1
		6–7	12,3	14,8	35,7	38,4	52,0	46,8
	Систематичність занять в спортивних секціях і фізкультурних гуртках спортивно-ігрової спрямованості	5	9,1	10,8	14,7	16,4	76,2	72,8
		6–7	7,7	9,4	12,6	17,8	79,7	72,8
	Ініціативність та активність в процесі спортивно-ігрової діяльності	5	18,1	20,9	38,6	40,4	43,3	38,7
		6–7	13,9	19,8	28,0	31,4	58,1	48,8
У середньому	5	12,6	14,4	30,8	31,7	56,6	53,9	
	6–7	11,3	14,7	25,4	29,2	63,3	52,8	

Середній рівень мали 30,8 % учнів ЕГ і 31,7 % КГ. Низький рівень зафіксовано в 56,6 % учнів ЕГ і 53,9 % КГ.

Таблиця 5

Рівні вихованості у молодших підлітків прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності за результатами констатувального етапу експерименту, у %

Класи	Рівні	Високий	Середній	Низький	Високий	Середній	Низький
		Експериментальні групи			Контрольні групи		
5		14,8	23,8	61,4	14,7	24,1	61,2
6–7		18,1	27,6	54,3	20,8	28,6	50,6

Високий рівень вихованості у молодших підлітків 6–7 класів прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності за показниками діяльнісно-практичного критерію зареєстровано в 11,3 % респондентів ЕГ і в 14,7 % КГ. Середній рівень мали відповідно 25,4 % учнів ЕГ і 29,2 % КГ, низький рівень зафіксовано в 63,3 % учнів ЕГ і в 52,8 % КГ.

Результати проведеного констатувального етапу дослідження дали змогу умовно визначити три групи учнів 5–7 класів загальноосвітніх навчальних закладів, які мали рівні вихованості в молодших підлітків прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності: низький, середній і високий.

Молодші підлітки з високим рівнем вихованості прагнення до самостійності мають усвідомлення значущості поняття самостійності як важливої складової життєдіяльності; вони демонструють високі показники самоаналізу, самооцінки, самоконтролю та самоактивності в процесі спортивно-ігрової діяльності; високі рівні критичного та продуктивного мислення в процесі спортивно-ігрової діяльності. Учні цього рівня виявляють радісне переживання від занять спортивно-ігровою діяльністю та інтерес до спортивних ігор; вони демонструють домінування внутрішніх мотивів фізичного вдосконалення в процесі занять спортивними іграми. Молодші підлітки з високим рівнем вихованості прагнення до самостійності мають високі показники умінь і навичок володіння м'ячем в процесі спортивних ігор; систематично

займаються в спортивних секціях і фізкультурних гуртках спортивно-ігрової спрямованості; виявляють ініціативність та активність в процесі занять спортивними іграми.

Середній рівень притаманний тим молодшим підліткам, які частково усвідомлюють значущість поняття самостійності як важливої складової життєдіяльності; вони демонструють середні показники самоаналізу, самооцінки, самоконтролю та самоактивності в процесі спортивно-ігрової діяльності, середні рівні критичного та продуктивного мислення в процесі спортивно-ігрової діяльності. Молодші підлітки цього рівня періодично виявляють радісне переживання від занять спортивними іграми та інтерес до спортивних ігор за умови стимулювання та мотивування з боку вчителя фізичної культури, тренера чи керівника спортивної секції; у цих підлітків наявне та незначне домінування внутрішніх мотивів фізичного вдосконалення в процесі занять спортивними іграми. Молодші підлітки із середнім рівнем вихованості прагнення до самостійності на середньому рівні володіють уміннями й навичками в процесі занять спортивними іграми; вони не систематично відвідують заняття в спортивних секціях і фізкультурних гуртках спортивно-ігрової спрямованості та епізодично проявляють ініціативність та активність в процесі спортивно-ігрової діяльності.

Низький рівень вихованості прагнення до самостійності у молодших підлітків проявляється у нерозумінні значущості поняття самостійності як важливої складової життєдіяльності; вони демонструють низькі показники самоаналізу, самооцінки, самоконтролю та самоактивності в процесі спортивно-ігрової діяльності; низькі рівні критичного та продуктивного мислення в процесі спортивно-ігрової діяльності. Молодші підлітки цього рівня не проявляється інтересу в процесі спортивно-ігрової діяльності; у них відсутнє домінування внутрішніх мотивів щодо фізичного вдосконалення. Учні з низьким рівнем вихованості прагнення до самостійності не здатні до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності не відвідують заняття в спортивних секціях і фізкультурних гуртках спортивно-ігрової спрямованості; не проявляють ініціативність та активність в процесі спортивно-ігрової діяльності тощо.

Порівняльні дані вихованості у молодших підлітків прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності за підсумками констатувального етапу експерименту демонструють, що найбільшу кількість становлять молодші підлітки із низьким рівнем вихованості прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності (ЕГ – 61,4 %, КГ – 61,2 % у 5 класах і 54,3 % – ЕГ та 50,6 % – КГ у 6–7 класах) (табл.5).

Таблиця 5

Рівні вихованості у молодших підлітків прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності за результатами констатувального етапу експерименту, у %

Класи	Рівні	Високий	Середній	Низький	Високий	Середній	Низький
		Експериментальні групи			Контрольні групи		
5		14,8	23,8	61,4	14,7	24,1	61,2
6–7		18,1	27,6	54,3	20,8	28,6	50,6

Середній рівень вихованості у молодших підлітків прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності мають 23,8 % молодших підлітків 5 класів ЕГ і 24,1 % у КГ, а в учнів 6–7 класів ЕГ – 27,6 % і 28,6 % у КГ. Високий рівень вихованості прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності мають 14,8 % молодших підлітків 5 класів ЕГ і 14,7 % 5 класів КГ та 18,1 % молодших підлітків 6–7 класів ЕГ та 20,8 % учнів 6–7 класів КГ.

Висновки. В результаті теоретичного дослідження та результатів проведення констатувального етапу експерименту з проблеми виховання у молодших підлітків прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності були визначені критерії, та показники сформованості в молодших підлітків прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності.

Показниками когнітивного критерію вихованості у молодших підлітків прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності визначено: усвідомлення самостійності як важливої складової життєдіяльності; розуміння себе суб'єктом в процесі спортивно-ігрової діяльності; здатність до критичного та продуктивного мислення в процесі спортивно-ігрової діяльності.

Показниками емоційно-ціннісного критерію вихованості у молодших підлітків прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності визначено: позитивне ставлення до спортивно-ігрової діяльності; радісне переживання в процесі спортивно-ігрової діяльності; домінування внутрішніх мотивів фізичного вдосконалення в процесі занять спортивно-ігровою діяльністю.

Показниками діяльнісно-практичного критерію вихованості у молодших підлітків прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності визначено: уміння й навички в процесі занять спортивними іграми; систематичність занять в спортивних секціях і фізкультурних гуртках спортивно-ігрової спрямованості; ініціативність та активність в процесі спортивно-ігрової діяльності.

Розподіл молодших підлітків за рівнем вихованості прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності дає підстави для висновку про те, що в процесі фізичного виховання молодших підлітків у загальноосвітніх навчальних закладах недостатньо уваги приділяється вихованню в учнів мотивації та інтересу до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності, більшість школярів мають фрагментарні знання щодо спортивних ігор; в значній кількості молодших підлітків існує суттєвий розрив між теоретичними знаннями й практичними ігровими вміннями і навичками; в них домінують мотиви, які не відносяться до мотивів фізичного вдосконалення.

Перспективи подальшого дослідження з проблеми виховання в молодших підлітків прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності набули: зміст, форми і методи формування в молодших підлітків прагнення до самостійності в процесі спортивно-ігрової діяльності.

Література

1. Артюшенко А. О. Формування в учнів загальноосвітньої школи особистісної мобільності у процесі фізичного виховання. Монографія / А. О. Артюшенко. – Черкаси, 2011. – 393 с.
2. Белоусова В. О. Теорія і методика гуманізації відносин старшокласників у позаурочній діяльності загальноосвітньої середньої школи / Монографія. – К. : ІЗМН, 1997. – 192 с.
3. Бех І. Д. Виховання особистості : сходження до духовності : [наук. видання] / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2006. – 272 с.
4. Бінецький Д. О. Особливості виховання в молодших підлітків прагнення до самостійності у процесі навчальної діяльності / Д. О. Бінецький // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. "Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт" зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. – Випуск 5 (87)17. – С. 12-15.
5. Боришевський М. Особистість у вимірах самосвідомості [монографія] / М. Боришевський. – К. : Еллада, 2012. – 608 с.
6. Власова О. І. Основи психології та педагогіки. Підручник / О. І. Власова, А. А. Марушкевич. – К. : Знання, 2011. – 333 с.
7. Vedmedenko B. F. Teoretichni osnovi i praktika vixovannya molodi zasobami fizichnoї kulturi : navchalnij posibnik / B. F. Vedmedenko. – K. : isdo, 1993. – 152 s.
8. Metodika fizichnogo vixovannya uchniv 1-11 klasiv: navchalnij posibnik / O. I. Ostapenko, M. D. Zubalij, V. V. Ivashkovskij, V. I. Mudrik, M. V. Timchik, ta in [za redakcieyu M. D. Zubaliya]. – K.: pedagogichna dumka, 2012. – 216 s.
9. Ostapenko O. I. Vixovannya u starshix pidlitkiv interesu do zanyat fizichnoyu kulturoyu v zagalnoosvitnij shkoli : dis. kand. ped. nauk : spec. 13.00.07 – teoriya i metodika vixovannya / o. i. ostapenko; institut problem vixovannya napr україни. – K., 2014. – 234 s.
10. Savchenko A. P. Vixovannya samostijnosti molodshix pidlitkiv u procesi igrovoї diyalnosti : dis. ...kand. ped. nauk : 13.00.07. – teoriya i metodika vixovannya / A. P. Savchenko; institut problem vixovannya apr україни. – K., 2007. – 224 s.
11. Fizichne vixovannya pidlitkiv u pozaklasnij roboti zagalnoosvitnix navchalnix zakladiv : navchalno-metodichnij posibnik / M. V. Timchik, G. A. Kolomoec, U. E. Dokukina [za redakcieyu M. V. Timchika]. – K., 2013. – 243 s.

¹Бойчук Р.І., ¹Захаркевич Т.М., ²Кваснюк Ю.М.

¹Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу,

²Івано-Франківська дитячо-юнацька спортивна школа №2

ДО ПРОБЛЕМИ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЮНИХ ВОЛЕЙБОЛІСТІВ

Мета роботи полягала в узагальненні положень пов'язаних з індивідуалізацією підготовки, які можуть використовуватись для оптимізації процесу багаторічного вдосконалення юних волейболістів. Наведено рекомендації з використання різних підходів для виявлення індивідуальних особливостей гравців у тренувальному процесі.

Представлено алгоритм визначення індивідуальних розбіжностей у структурі підготовленості юних атлетів. Доведено, що індивідуалізація підвищує раціональність використання функціональних резервів спортсменів і запобігає ранньому завершенню кар'єри.

Ключові слова: індивідуалізація, підготовка, юні волейболісти, навчально-тренувальний процес.

Бойчук Р.И., Захаркевич Т.М., Кваснюк Ю.М. К проблеме индивидуализации тренировочного процесса юных волейболистов. Цель работы заключалась в обобщении положений связанных с индивидуализацией подготовки, которые могут использоваться для оптимизации процесса многолетнего совершенствования юных волейболистов. Приведены рекомендации по использованию различных подходов для выявления индивидуальных особенностей игроков в тренировочном процессе.

Доказано, что индивидуализация повышает рациональность использования функциональных резервов спортсменов и предотвращает раннее завершение карьеры.

Ключевые слова: индивидуализация, подготовка, юные волейболисты, учебно-тренировочный процесс.

Boychuk R.I., Zakharkovich T.M., Kvasnyuk Yu.M. To the problem of individualization of the training process of young volleyball players. The aim of the work was to summarize the provisions related to the training individualization and those that can be used to optimize the process of long-term performance quality improvement of young volleyball players. Recommendations are given on the use of different approaches to identify the individual characteristics of players in the training process. An algorithm for determining individual differences in the structure of young athletes' proficiency is presented. It is proposed to consider individualization as a relationship of successive procedures and forms of management of the athletes training. It is shown that individual planning of athletes training and competitive loads, as well as active use of factors that increase the training effectiveness and competitive activity, are necessary at a young age in order to avoid premature depletion of reserve capacities and excessive inhibition of the adaptation mechanisms. Such important factors as age, qualification, playing role, training period, which significantly affect the level of physical performance, shall be taken into account in the individualization process. This, in turn, requires the training process individualization and not only in terms of technical and tactical aspects, but also physical one. To date, there is a need to provide a differentiated approach to the selection of pedagogical influence means and methods in relation to a particular teenager, person and thus ensuring an effective system of long-term training of young volleyball players. One